

ÕIGUS

JURIIDILINE KUUKIRI

1921 a.

Nr. 4.

2 aastakäik.

Toimetas: J. Lõo, N. Maim, R. Rägö.
Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Aia tän. 39.

Tellimise hind: 300 mk. aastas, 75 mk. $\frac{1}{4}$
aastas, üksik nummer 25 mk.

Sisu:

Rahvaesindajate puutumatus (lõpp)
— prof. Dr. E. Berendts. Kas kustub aegumise läbi kreprostiraamatutesse kantud kinnisvara (liikumata varanduse) omandusnõudmine? — J. Arro. Juhatus perekonna-nimede muutmise asjus — K. P. Tsiivilkohtu-seadustiku oskussõnad (järg). Kirjanduse ülevaade. Kohtute tegevus. Nuhtlusseaduse reform Itaalias — K. Saarmann. Kirjavastused. — Lisa: Riilikohtu otsused 1920 a.

Rahva-esindajate puutumatus.

(Lõpp).

Praeguses demokraatlikus vabariiklises Soomes piirab nüüdne maksev Maapäeva kord 20. juunist 1906 päris suuresti rahvaesindajate eesõigusi. Selle põhiseaduse § 12 järele ei tohi saadikut Maapäeva istungi kestel mitte ilma viimase nõusolekuta vangistada, välja arvatud, kui kohus tema vangistuse korraldab ehk kui ta süüteo kordasaatmiselt on tabatud, mis vähemalt kuue kuu vangistusega karistatav. Kui rahvaesindaja n. n. politseilise kuriteo

korda saadab, ei tohi teda mitte vangistada, isegi kui ta teolt tabatud. Kui saadik teel Maapäeva koosolekule muil põhjustel tabatud, siis peab ta Maapäeva nõudmisel vabastatama. Sellega on rahvasaadiku vangistamiseks Maapäeva luba ainult siis tarvis, kui saadik mitte otseteed raske kuriteo kordasaatmiselt pole tabatud. Tähendab, puutumatus ulatab ainult administratiiv-võimu avalduste vastu. Muidu seisab rahvasaadik sama kaitse all, kui iga teine kodanik.

Kõigest ülemalräägitust järgneb, et ükski põhiseaduse ei tunne rahvasaadikute piiramata immuniteti, vaid ainult teatavate tingimustega. Mida demokraatlikumalt riik organiseeritud, seda kitsamad on immunitedi piirid tõmmatud. Kõigis kultuurimaades pole rahvaesindajatele puutumatus kindlustatud mitte nende isiklikuks mõnuks, vaid nende ameti huvides ja niivõrra, kui see kohuste täitmisel tarvilik. Üheski riigis, isegi mitte Prantsusmaal ega Belgias, pole rahvasaadikud õigustatud riiklikule korrale karistatamatult kallale tungima, ja mida radikaalsem on demokraatia, seda valjumini nuhtleb ta riiklikke kuritegusid.

Sel alusel seisab nähtavasti ka Eesti Vabariigi Põhiseadus. 1) Ta ei tunnusta rahvaesindajate karistamatust tegude eest, mis nad korda saatnud sees- ja väljaspool parlamenti, kui need seaduses keelatud; 2) ta määrab Riigikogule õiguse rahvaesindaja vangistust ehk muud isikulist kitsendust edasi lükata kuni mandaadi lõpuni (s. t. mitte ainult kuni sessiooni lõpuni); 3) lubab täidesaatvail organidel saadikut, kes värskelt teolt tabatud, vangistada, tingimusega, et sellest Riigikogule peab teatama; 4) tema ei piira seda tingitud vangistusõigust mingil kombel teatavat liiki kuritegude juhtumistega, s. t. ka politseiliste eksimuste puhul võib saadik möödamineva vangistuse osaliseks saada; 5) tema ei keela teatavate protsessuaalsete abinõude tarvituselevõtmist kuriteo konstateerimise huvides, niivõrra kui selle tõttu rahvasaadiku puutumatus ei kannata.

Prof. Dr. Eduard Berendts.

Kas kustub aegumise läbi krepostiraamatutesse kantud kinnisvara (liikumata varanduse) omandusnõudmine?

Nõudmise aegumine (praescriptio, Klagenverjährung) tähendab nõudmisõiguse kustumist tema mitteteostamise tagajärjel seaduses määratud tähtaja jooksul. Puhtvormilisest küljest sisaldab nõudmise (actio, искъ) mõiste tegevust, millega teataval põhjusel palutakse kohut, sundida kostjat tunnistama ja teostama paluja, nõudja, õigust. Sisuliselt ehk aineliselt on nõudmine lahutamata (integrierend) jagu õigusest enesest, millel ta põhjeneb, ja kujutab õigusele vastavat teostusvõimalust kohtu abil.

Omandusnõudmises (rei vindicatio, Eigentumsklage) koondub selle järele

peale protsessuaalset tegevust: 1) omandusõigus, kui nõudmise alus; 2) selle rikkumise tagajärjel tekkinud nõudmisõigus nõudja omandusõigust tunnistada ja rikkumist kõrvaldada (nõudmine ainelises mõttes). On kogu nõutav asi kostja käes ja taoteldakse teda omandusnõudmisega, siis katavad omandusõigus ja nõudmisõigus teineteist, teiste sõnadega, nõudmisõiguse teostusel teostatakse täies ulatuses ka omandusõigust; teisiti on lugu, kui kostja mitte asja ei valda, vaid muul viisil omaniku õigust rikub, näit. oma karja nõudja maal söödab ja nõudja seesuguse jaolise omandusõiguse rikkumise kõrvaldust taotleb (actio negatoria); süüraseel korral on omandusõigus kaugelt laiem nõudmisõigusest.

Iseenesest ei mõju aeg nõudmise peale: nõudmine ei kustu mitte sellepärast, et teda ei tõsteta teatava aja jooksul; kustumine sünnib seadusandja tahtel ja määruste põhjal (Baron, Pandekten § 86). Järjekult peab käsitlema kustumisküsimuse lahendusel maksvat seadust. Kustumise vajadust põhjendatakse peaaesjalikult sellega, et õiguslikud vahekorrad tarvitsevad kindlustust ja selgust, mida saavutatakse erakorralise abinõuga seadusandja määrusel kaitseta jättes vahekordi, kui nende muutmist ei ole nõutud teatava tähtaja jooksul.

Omandusnõudmise aegumise mõiste selgituseks peab veel tähendama, et vahet tuleb teha aegumise kui nõudmist lõpetava õigusinstituudi ja igamise (usucapio, Ersitzung) vahel. 17. ja 18. aastasaja jooksul tehti teoreetilisi katseid, neid mõlemaid instituute ühte liita, seletati, et olemas on üks aegumine (praescriptio, Verjährung) ja see maksab kõikide õiguste kohta: õiguste teostamisel teatava aja jooksul omandatakse neid (praescriptio acquisitiva), mitteteostamise korral kus-

tuvad õigused (praescriptio extinctiva). See teooria sisaldab parandamata vigu. Ta ei vasta praescriptio ja usucapio ajaloolisele arenemisele Rooma õiguses. Kuna viimane juba XII tahvli seadusesse üles on võetud, ei ole praescriptio'st vanemas Rooma õiguses ülepea jälgi, see ilmub võrdlemisi hilja — alles preetorite ajal, kes oma ediktides antud uute nõudmiste teostuse teatava tähtajaga sidusid, mille möödalaskmisega kostja vastutusest vabastati; lõpulikult, üldist mõju omandades, arenes praescriptio alles keiser Theodosius II-selt 424. a. p.K. s. väljaantud seaduses. Sisuliselt selektab see teooria, et kõik õigused kuuluvad omandamise alla või kustuvad nende mitteteostamise tagajärjel teatava aja jooksul, nõnda et järeldada võis ja arvatigi, et võimalik on sel teel omandada näit. võlanõudmise õigust selle läbi, et teatava aja jooksul protsente saadakse (Baron, Pand. § 72). Uuema aja arvamisest on sellest teooriast loobunud ja vaadatakse nüüd aegumise ja igamise kui iseseisvate õigusliste institutide peale.

Rooma õiguse järele kustub aegumise läbi mõlematest omandusnõudmise alusoludest ainult nõudmisõigus, kuna omandusõigus edasi kestab; järjekult ei või omanik asja nõuda valdaja käest, kelle vastu nõudmine aegumise läbi on kustunud; juhtub aga sama asi kolmandate isikute kätte, siis võib omanik teda omandusnõudmisega taotella; samal põhjal ei ole valdajal, kelle vastu omandusnõudmine aegumise läbi kustunud, mitte õigust asja tagasi nõuda omanikult, kelle kätte see sattus õiguslikel teel.

Saksa Ts. Seadustiku (das bürgerliche Gesetzbuch) järele kustub aegumise läbi nõudlemisõigus (der Anspruch), edasi kestab omandusõigus

(§ 194, 221), kuid krepostiraamatutesse kantud õiguste kohta määratakse eriti, et nende nõudlused ei kustu aegumise läbi (Die Ansprüche aus eingetragenen Rechten unterliegen nicht der Verjährung, § 902).

Lõpuks on huvitav oma motiivide kui ka lõpuliku seisukohavõtmise poolt Vene Tsiviilseadustiku eelnõu (проектъ гражданскаго уложения), mille kallal teatavasti kauemat aega põhjalikult töötati. Seal seletatakse muu seas, et ehk küll üldse aegumise läbi lõpeb ka kinnisvara nõudmine (вотчинный искъ) siiski jääb püsima sama vara õigus, sest et tema sisu ei lange kokku (не исчерпывается) nõudmisega. Selle asjaolu tagajärjel tõusta vaidlused kinnisvara nõudmiste kustumise vastu aegumise läbi: tähendatakse, et nõudmise aegumise tagajärjel läheb kaduma võimalus kasutada ainelist kinnisvara õiguse sisu, nõnda et see omandab tühinäolise iseloomu (призрачный характеръ) ja et sel viisil ei tekki poolte vahel rahuldavat juriidilist seisukorda omandusnõudmise kustumise korral aegumise mõjul, ilma et selle juures vastane pool omandusõiguse saaks vastava valdusigamisega (по давности владѣнія). Omanikul, kelle õigus alale jääb, puudub selle kaitse, asja valdaja aga saab juriidilise võimaluse asja kohta korraldusi teha, kusjuures tal aga seaduslikku alust ei ole asja omaks pidada. Omandusnõudmise kustumine aegumise mõjul loob sel viisil ainelise objektita nimepidise omanduse niikauaks, kuni asi jälle läheb omaniku ehk kolmanda isiku valdusele. Sellepärast loeb eelnõu õiguslike olukorra huvides paremaks ja soovitamaks aegumise kohaldamisest, asja omanikule tagasi anda sel korral, kui ta mitte ei kaotanud oma omandusõigust selle läbi, et vastane pool omandas asja igamise

tagajärjel. Kõige selle põhjal määrab mainitud eelnõu § 103 p. 2, et omandusnõudmine võõral valdamisel oleva varanduse kohta aegumise läbi kustub ainult igamise lõpuga; kinnisvara suhtes määratakse peale selle veel eriti, et krepostiraamatutesse kantud õiguste nõudmised ei käi aegumise alla (eelnõu III raamatu § 10); peab tähendama, et Vene Ts. S. eelnõu aegumisküsimust eeskujuliselt lahendab.

Meie Balti Eraõiguse teoorias on omandusnõudmise aegumise küsimus vaidluse all ja eriti lähivad arvamised lahku ka selle kohta, kas käib krepostiraamatutesse kantud kinnisvara omandusnõudmine aegumise alla. Arusaamatusi sünnitab see asjaolu, et B. E. S-es puudub üldine jagu, kuhu loomulikult kuuluvad aegumisküsimuse üldmäärused, selle asemel lahendatakse seda küsimust üldkujul obligatsiooniõiguste jaoskonnas ja räägitakse harilikult nõudmisõiguste (Forderungsrechte) aegumisest ka niisugustes üldmäärustes, millest arvama peab, et nad mitte ainult obligatsiooniõiguste kohta ei maksa. Eriti kinnisvara omandusnõudmise suhtes viib lahkarvamisele § 3636 tekst, milles määratakse, et aegumise alla ei kuulu krepostiraamatutesse kantud nõudmisõigused, in die Grund- u. Hypothekenbücher eingetragene Forderungsrechte. Vaidluse all on küsimus, kas peab seda paragrahvi mõistma kitsamas mõttes, nõnda et ta enesesse mahutaks ainult obligatsiooniõigusi (B. E. S. IV raamat § 2907—4600), või laiemas mõttes maksvaks arvata ka muude krepostiraamatutesse kantud õiguste ja nende seas omandusnõuete kohta. Professor Erdmann on arvamisel, et krepostiraamatutesse kantud omandusvaramise aktid (Eigentumserwerbsakte) ei kustu aegumise läbi, ja põhjendab oma vaadet allikate, Eesti-

maa rüütli- ja maaõiguse peale (Erdmann, System des Privatrechts, lhk. 313). Selle vastu vaidleb Lutzau (Lehre von der Klagenverjährung, lhk. 272), seletades, et mõõduandev küsimuse lahenduseks olevat see vaatekoht, et B. E. S. § 855. põhjal igamise läbi võimalik on varada (erwerben) võõra nime peale krepostiraamatutesse märgitud kinnisvara omandusõigust, millest võida järeldada, et kui endine omanik võib kaotada oma omandusõiguse igamise tagajärjel, siis pidada tunnistama tema kohta ka võimalust vähema, s. o. omandusnõude kaotamiseks, sõna sõnalt: „wenn das majus, nämlich die Erwerbung des Eigentums gegenüber einer entgegenstehenden Ingrossation möglich ist, mit anderen Worten also der bisherige Eigentümer solchergestalt sein Eigentum dem Ersitzenden gegenüber einbüsst, so muss auch das minus, nämlich der Verlust der blossen Eigentumsklage wegen des in Frage stehenden Immobiles — der das Eigentum selbst bekanntlich noch nicht tangiert — möglich sein“. — Peab tähendama, et siin visatakse läbisegi aegumine (prescriptio) ja igamine (usucapio), mille eest just v. Lutzau ise tungivalt hoitab, seletades (vaata Lehre von der Klagenverjährung, lhk. 16): „Von der Ersitzung ist die Klageverjährung scharf zu unterscheiden. Diese liegt nur dort vor, wo ein Klagerecht durch Nichtgeltendmachung während einer bestimmten Zeit dem Berechtigten verloren geht. Bei der Ersitzung handelt es sich um einen Eigentumserwerb, der durch fortgesetzten Besitz erlangt wurde“ j. n. e. Siin oleks juurde lisada, et juriidilisest seisukohast on igamine samasugune omandusõiguse varamise viis kui teisedki B. E. S. § 714 j. järgm. ettenähtud abinõud, millel teatav ajajooks on ai-

nult üks muudest selle abinõu tingimustest. Endise omaniku omandusõigus läheb siin kaduma selle tagajärjel, et kolmas isik, igaja, asja igamise teel omandab ja sellega endise omaniku omandusõiguse (ühes sellel põhjeneva omandusnõudega) lõpetab, samuti nagu asja võõrandamise korral, näit. üleandmise ja kreposteerimise teel B. E. S. § 809. põhjal. Asiululiselt ei ole igamine ja aegumine Lutzau mõttes teineteisega sugugi seotud; omandusnõue ei kustu mitte iseenesest aegumise läbi selle tõttu, et seaduses olemas on igamisinstituut, just vastupidi — omandusnõude aegumist võib kõrvaldada igamise läbi, nagu seda teeb Vene Tsiv. S. eelnõu, mille järele omandusnõue võõral valdamisel oleva varanduse kohta ei aegu muidu, kui igamise lõpuga.

Edasi seletab v. Lutzau oma väite põhjenduseks, et kreposteeritud omanduse nõuded ei ole nimetatud nõuete aegumise erandina § 3635 j. järgm. samuti mitte Eraseaduse omandusõiguse ning omandusnõude õpetuses ega ülepea kuskil Eraseaduses kui mitte aegumise alla kuuluvad tähendatud, mis oleks igatahes pidanud sündima, kui seadusandjal mõttes oli neid nõudeid aegumisest välja võtta. Selle kohta peab tähendama, et ajajooks mitte iseenesest ei mõju kustutavalt õigusliste vahekordade peale, vaid selleks tarvitseb seadusandja positiivset määrust; sellepärast peaks kõigest ennemini ära näidatama, et Eraseaduses määrus olemas on, mille põhjal omandusnõuded aegumise alla kuuluvad; säherdune määrus puudub aga, nagu seda üldiselt tunnistatakse (Erdmann, System I, lhk. 312; Buengner, Commentar zu dem vierten Buch des Liv-, Est- und Kurländischen Privatrechts, lhk. 328). Lutzau poolt ettetoodud kaudseid tõendusi ei või kreposteeritud

omanduse nõude aegumise põhjenduseks võtta: § 3635—3638 ei anna mitte lõpulikku erandite üleslugemist, puuduvad näit. jaotusnõuded actio communi dividundo ja familiae erciscundae, nagu seda v. Lutzau ise otsekohe tõsitab (lhk. 273 ja 274). Ouline tähendus on siin § 3639; kui oletada, nagu seda soovitab Lutzau põhjaliku arvustuse järele oma lõpukokkuvõttes asiõigusliste nõuete aegumise küsimuses (Lehre von der Klagenverjährung, lhk. 113), et B. E. S. § 3618—3640 ka asiõigusliste nõuete kohta käivad, niikaugelt kui kõne on üldmäärustest (soweit hierbei allgemeine Bestimmungen in Frage kommen), siis peab tõsistama, et § 3639 kui üldmäärust sisaldav norm ka omandusnõudmiste kohta maksab; omandusnõue põhjeneb omandusõigusel, järjekult peaks omandusnõue kustumisega aegumise tagajärjel kustuma ka omandusõigus kui selle alus, sest § 3639 kõlab: aegumise tähtaja möödaminekuga ei kustu mitte ainult nõudmisõigus, das Klagerecht, vaid ka nõutav õigus ise, das Forderungsrecht selbst. Et aga omandusõigus aegumise läbi kustuks, seda ei väida ükski teoreetik, ka v. Lutzau seletab just vastupidist (Klagenverjährung, lhk. 731); see olekski otsekohehes vastolus B. E. S. § 867—870-ga, kus täielikult üles loetakse omandusõiguse kustumise korrad, millede hulgas omandusnõude aegumine puudub.

Kui sel viisil omandusõiguse püsimajäämine § 3639-as sisalduva üldmääruse põhjal ei luba omandusnõude aegumist, siis peab järeldama, et ka teised § 3618—3640 ettenähtud üldmäärused, ja nimelt § 3618 ning 3620, ei käi omandusnõude kohta, mille aegumist ju § 3639. põhjal olemas ei või olla.

Edasi tähendab Lutzau, et kreposteeritud omanduse nõuete aegumise alla käimine leidvat kinnitust otsekohe seaduses, nimelt B. E. S. § 2556-as, mille põhjal fideikommisspidaja omandusnõue aegub, ehk küll fideikommissi asutuse akt krepostiraamatutesse kantakse. Sama § 2556 paneb Dr. Buengner asiõigusliste ja nende hulgas omandusnõuete aegumise aluseks ülepea; eitades B. E. S. § 3618—3640 kohaldusvõimalust nende nõuete suhtes ja polemiseerides vastupidise, prof. Erdmanni (System I, lhk. 312) arvamise vastu, tähendab Dr. Buengner § 2556 peale (Commentar, lhk. 324), milles otsekohe kindlaks tehtavat, et fideikommisspidaja omandusnõue käib seaduslise aegumise alla; teisi omanikke paremale järjele seada, kui fideikommisspidajat, keelavat aga juba ratio legis. Sellepärast pidavat arvama, et seadusandja, kellel tahtmist ei olnud omandusnõude aegumist eitada, on vahemiku (Lücke) jätnud, mille täitmiseks pidavat B. E. S. § XXI põhjal tunnistama, et ka asiõiguslised nõuded ja nende hulgas omandusnõue aegumise alla käivad, kusjuures — et mitte pahurpidistele tagajärgedele jõuda — tulevat aegumise algus ja mõju üldõiguslistel (Gemeinrechtliche) määrustel arendada.

§ 2556-e tõlgitsemisega selles mõttes ja ulatuses ei või ühineda. Peab tähendama, et kuigi see paragrahv fideikommisspidaja nõudmist omandusnõudeks nimetab, ei ole see seda tõepoolest oma sisu, ja iseloomu poolest mitte. Väga küsitav on, kas aadeli fideikommiss (§ 2525 j. järgm.) juriidilises mõttes säärast õigusinstituuti kujutab, mis fideikommisspidajale just omandusõiguse tõsisel mõttes fideikommissobjekti peale annaks; ehk küll § 2548-as fideikommisspidajat õigeaks omanikuks (wahrer Eigentümer) nime-

tatakse, ei või seda küsimust otsekohe jaatada, sest et kitsendused, millega fideikommisspidaja oma valdamisel seotud on, ei vasta B. E. S. § 707. ettenähtud omandusõiguse mõistele; fideikommisspidajal puuduvad kõige tähtsamad omaniku õigused: asja võõrandada (veräussern), pantida (§ 2525) ja koorjata (§ 2553); fideikommissmõisat ei anta kellelegi üksikule isikule päriiseks, vaid see peab kõikideks aegadeks pärändada jääma selles perekonnas, kelle hiilguse alalhoidmiseks ta asutati (zur Erhaltung des Ansehens der Familie, für welche es gestiftet worden, in derselben für immerwährende Zeiten vererbt werden soll, § 2525 sealsamas); isegi majanduse korda võidakse muuta, kui selle läbi mõisa väärtus ja tulu ei vähene (§ 2551); avalikud ja eraõiguslised koormused kannab fideikommisspidaja (§ 2553), mis omaniku juures iseenesest mõista, siin aga eriti toonitust tarvitseb; mõisa halvenduse eest vastutab fideikommisspidaja järeltulijale isiklikult ja oma eravaraga (§ 2553), mida ei või kokkukõlasse viia omandusõiguse mõistega, sest jääb arusamatuks, et omanik oma enese asja halvendamise eest kellegi ees vastutust kannaks; isegi tema pärijad peavad halvenduse kahju tasuma (§ 2553); tekib mõisa kohta protsess, siis võivad selles järeltulijad kolmandate isikutena osa võtta (§ 2550) jne.

Kõigel sel põhjal peab tähendama, et aadeli fideikommissi oma sisulise iseloomu järele ühesugune on B. E. S. § 2337. ja järgm. ettenähtud üldise perekonna-fideikommissiga, kuigi neist mõlematest õigusinstituutidest üks Rooma ja teine Saksa õigusel põhjeneb (Erdmann, System III, lhk. 220).

Üldise perekonna-fideikommissi juriidilise iseloomu suhtes määravad § 2341 ja 2346, et igakordse fideikommissi kättesaajal (Erwerber) on

ainult kasutamise ja tulu saamise õigus, omanikuks saab ta alles siis, kui fideikommiss lõpeb; see määrus vastab aadeli fideikommissi kitsendustele ja selle § 2576-as kindlakstehtud lõppemise-tagajärgedele. Kui juba sel põhjal B. E. S. § 2556-as omandusnõudeks nimetatud fideikommissi järjekorra ootaja kaebust tõepoolest ei või omandusnõudeks (rei vindicatio) lugeda, siis selgub sama asjaolu ka, kui lähemalt vaadata sisuliselt seda nõudmist ennast.

Sellekohased B. E. S. §§ 2554—2556 määravad, et fideikommissmõisa võõrandamine tervelt või jaolt fideikommisspidaja poolt on tühine; korraootajad (Anwärter) on õigustatud seda, mis võõrandatud, omandusnõudega tagasi taotella, kusjuures nad „samuti kui omanik“ (sic!) teatavad kulud peavad tasuma. Edasi, korraootajad ei või enne nõudmist tõsta, kui fideikommiss võõrandaja surma korral või muul põhjusel nende kätte läheb, ja siis neist ainult see, kes fideikommissi saab. Nõude aegumine maksab ainult kõige lähema korraootaja kohta; ei teosta see teda, võib igaüks järeletulija nõudmist alata, kelledest igaühe kohta iseäralik aegumine jookseb.

Kõigest sellest peab järeldama, et siin tegemist on mitte asiõiguslise omandusnõude, vaid isikliku igakordse korraootaja isikuga seotud nõude aegumisega. Niikaugelt kui see nõudmine põhjeneb krepostiraamatutesse kantud asiõiguslise fideikommissi asutuse akti õigusel, ei aegu ta ülepea mitte, sest igal järeletulijal on õigus võõranduse tühistust nõuda, kui eelmineja selle tegemata jätnud ja oma isikliku nõudmisõiguse aegumise läbi on kaotanud. Sisuliselt ei olegi järjekorra ootajal võõranduse silmapilgul, ning kuni võõranduse tühistuseni, mingit asiõigust võõrandusobjekti peale, sest see läheb võõranduse tagajärjel kolmanda isiku

kätte ja jääb selle omaks senikaua, kui võõrandus on tühistatud; järjekult ei või siin üksiku isiku suhtes ülepea asiõiguslisest eritisest omandusnõudest kõnet olla.

Igatahes ei tohiks selle enam kui küsitava „omandusnõude“ aegumisest Dr. Buengnerilt soovitud järeldusi teha, ega § 2556 üldiselt omandusnõude aegumise aluseks panna, ehk koguni v. Lutzau jälgides kreposteeritud omandusnõude aegumist sellele § põhjendada. Juba see Dr. Buengneri arvamine, et kui § 2556. põhjal omandusnõude aegumist ülepea oletada, siis teiste B. E. S. aegumise kohta käivate §§-ide 3618—3640 kohaldusel pahurpidistele tagajärgedele võib jõuda (zu verkehrten Resultaten gelangen), on tõendus, et osutatud §-i võimatu on selles mõttes tõlgitseda.

Nagu eespool tähendatud, põhjendab prof. Erdmann oma arvamist, et krepostiraamatutesse kantud omandusvaramise aktid aegumise alla ei käi, allikate — Eestimaa rüütli- ja maaõiguse peale. Selle vastu vaidleb v. Lutzau (Lehre von der Klagenverjährung, lhk. 272), seletades, et Eestimaa rüütli- ja maaõigust juba sellepärast ei või tarvitada, et selle õiguse väljaandmise ajal avalikke krepostiraamatuid olemas ei olnud ja sellepärast ei võida mõista ostu- ja jaotusaktide all, millest seal IV raamatus 21. jaos § 7 räägitakse, krepostiraamatutesse kantud omandusõiguse varamise akte. See seletus näib asja tuumast mööda minevat; prof. Erdmannil oli vist küll ka teada, et tol ajal krepostiraamatuid ei olnud, peab aga arvama, et kui kinnisvara omanduse aktidele juba tol ajal säärane tähtsus anti ja neid aegumisest eraldi, need aktid seda tähtsust nüüd, kus sama tähtsuse suuremaks kindlustuseks eri-hüpoteegiasutused sisse sea-

tud, vähemalt mitte pole kaotanud; osutatud õiguse IV r. XXI tiitli 7. artikkel kõlab nii: „Teilbriefe, Kaufbriefe, auch Grenz- und Scheidungsbriefe können nicht verliegen, veralten, noch verjähren.“ —

Otsustav tähtsus ülesseatud küsimuse lahenduseks on järgmisel asjaolul. Teatavasti tehti Balti Eraseaduse kodifitseerimisel Fr. G. v. Bungele ülesandeks, maksvat õigust kodifitseerida. Kuidas seda tööd toimetati, selle kohta annab põhjaliku seletuse professori A. E. Nolde teos „Очерки по истории кодификации мѣстныхъ гражданскихъ законовъ; выпускъ II, кодификація мѣстнаго права прибалтійскихъ губерній, 1914 г.“, lhk. 515 j. järgm. Kodifitseerides maksvat õigust tarvitas Bunge üksikute Eraseaduse paragrahvide redigeerimisel võimalikult valmid autoriteetlikke allikaid, võttes neist teksti võimalust mööda muutmata vormil, ehk muutes tarvidust mööda. Üheks tähtsamaks allikaks oli Saksi kodanliku õiguse seadustiku eelnõu 1860. a. „Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Königreich Sachsen nebst allgemeinen Motiven“. Professor Nolde arhiiv-uurimiste läbi on nüüd kindlaks tehtud, et B. E. S. § 3636 on võetud mainitud eelnõult ja vastab selle § 159-le (vaata prof. Nolde teose lhk. 522 allmärkus ja таблица I); see § 159 seisab üldises jaos V 2 all (Wegfall der Klagrechte durch Verjährung) ja kõlab sõna-sõnalt: „Unverjährbar sind die Klagen auf Familienzustände, auf Teilung einer Gemeinschaft der Rechte an Sachen, auf Berichtigung verwirrter Grenzen und auf im Grund- und Hypothekenbuche eingetragene Rechte mit Ausnahme der Ansprüche auf verfallene Zinsen und verfallene andere Leistungen als Nebengegenstände.“ Nõnda siis on aegumisest välja võetud kre-

postiraamatutesse (Saksi Grund- und Hypothekenbücher) kantud õiguste nõuded, s. t. kõikide õiguste nõuded (Rechte, ja mitte ainult Forderungsrechte); et Saksi projekti sõna „Rechte“ Balti Eraseaduses sõnaks „Forderungsrechte“ muutus, on kergesti seletatav selle läbi, et Eraseadusel üldine jagu puudub: aegumismäärused seisavad obligatsioonõiguse jaoskonnas (IV raamatus), kus räägitakse ülepea nõudmisõigustest, Forderungsrechte.

Selle järele ei tohiks enam mingit kahtlust olla, et B. E. S. § 3636 tuleb mõista laiemas mõttes maksvaks kõikide krepostiraamatutesse kantud õiguste ja nende hulgas omandusnõuete kohta.

Käesoleva kirjutuse pealkirjas ülesseatud küsimuse peale on vastus seega eita v: krepostiraamatutesse kantud kinnisvara omandusnõuded ei kustu aegumise läbi. Igamise teel varab kolmas isik ka krepostiraamatutesse kantud kinnisvara omandusõiguse, lõpetades seega endise omaniku omandusõiguse ja ühes seega ka omandusnõude (B. E. S. § 855). — See seisukoht vastab peaaeguliselt Vene Ts. S. eelnõule, üle võttes selle häid külgi, saavutades lõppsihis juriidiliste vahetõuete kindlustust ja selgust, kusjuures kõrvaldub omandusõigus ilma tema tähtsama jaota, omandusnõudeta, ja laieneb krepostiraamatute tähtsus ja usaldatavus, sest nende otstarve, teatava kinnisvara seisukorra üle avalikkusele õiget, selget ja täielikku pilti kujutada, jõuab seda lähemale oma eesmärgile, mida enam krepostiraamatud vastavad tõe-olukorrale ja mida vähem on olemas nendes mitte sissekantud erandeid.

Lõpuks veel paar sõna kohtute praktika kohta käesolevas küsimuses. Endiste Saksa ja Vene kohtute praktika oli kõikuv. Zwingmann V Nr.

807, I, Urtheil der I Section des Landvogteigerichts, 23./IV. 1877 tõsitab kategooriliselt, et Balti Eraseadus ei tunne omandusnõude aegumist, vaid ainult omandusõigusē kaotust igamise läbi. (Das Provinzialrecht kennt keine Verjährung der Eigentumsklage als solcher, sondern nur einen Verlust des Eigentums durch Ersitzung); samal seisukohal on Vene Senat oma resolutsioonis 1883. a. Nr. 2848, Lindenbaumi asjas (vt. Bukovsky II, 1. 1527). Vastupidisele seisukohale asuvad: Zwingmann V Nr. 807, II toodud otsus, nähtavasti professor Erdmanni mõju all, kelle sellekohast kirjatööd Tartu õigusteadl. ajakirjas tsiteeritakse, ja pärastised Vene Senati seletused (vt. Bukovsky II, 1. 1524), millede samuti Erdmanni tsiteeritakse ja tema väiteid õigeaks võetakse.

Meie Riigikohus on kindla seisukoha võtnud, otsekohe eitades krepostiraamatutesse kantud kinnisvara omandusnõude aegumist. Riigikohus on meie maksva seaduse seletamisel samale tagajärjele jõudnud, millel Vene Ts. S. eelnõu ja Saksa bürgerl. Gesetz. seisavad. Ei tohiks lahkarvamisi tekkida selle kohta, et kui küsimus juba kahtluse ja vaidluse all on, siis tegeliku elu nõuetel säärase küsimuse parema otsustuse poole kaldudes uuemate seadusandlike aktidega peaks ühinema.

J. Arro.

Juhatus perekonna-nimede muutmise asjus.

Asutava Kogu poolt 17. detsembril 1919. a. vastuvõetud Perekonna-nimede muutmise seaduse põhjal (avaldatud Riigi Teatajas nr. 2 — 1920. a.) on Eesti Vabariigi kodanikkudel õigus Riigikohtult oma perekonna-nime muutmist paluda. Isiklike ehk ees- või

ristinimede kohta seda õigust seni antud ei ole.

Nime muutmiseks peavad mõjuvad põhjused olema, nagu: nime halb tähendus, võõrakeelne või halb kõla ja sugukonna-nime alalhoidmise soov. Seadus on nimetatud põhjused näitustena ette toonud. Nimede muutmiseks võib aga ka teisi mõjuvaid põhjusi olla, nii kui mõne nime liiga laialt tarvitamine, nime ühtlus kuritegijate ehk tuttavate äraandjate nimega, kellega palujal mingid perekonna-sidemeid ei ole jne.

Et nime halb tähendus ja võõrakeelne ehk halb kõla seaduslikeks põhjusteks loetakse, et nime muutmist paluda, siis järgneb sellest iseenesest, et valitavatel uutel nimedel juba neid omadusi ehk puudusi ei tohi olla. Mitte üksi lausa inetu, vaid ka labase, maotu ehk mageda tähendusega nimesid (näit. kõiksugu sisseseade-asjade, söögiainete nimetused, nii kui pütt, lusik, regi ehk ilusad olla tahtvad „roos“ ja „roosilill“ j. s. s.) ei saa kohus lubada; valitavad nimed peavad kas sündsä tähendusega ehk ilma tähenduseta, kuid meie oma keele sõnadest keelepärast loodud ja kaunikõlalised olema.

Sünnis oleks ehk perekonna nimesid kodukoha nimedest sünnitada, muidugi kui need ise oma keele kõlalised on ja mitte tihti ei kordu. Nimi võiks ka ilma tähenduseta olla, kui ta muidu meie keele kõlale vastab. Näitusteks eeltähendatud nime sünnitamisteks võiks ette tuua: Linnutaja, Koidula, Kunileid, Kivikas, Tuglas, mis väga õnnelikult on loodud. Neid nimesid ei tohiks muidugi keegi muu kui nende nimede senised kandjad ehk nende järeltulijad ja nende pere- ehk sugukonna liikmed omandada võima.

Nende ridade otstarve ei ole aga nimeid valimise juures ligemalt pea-

tada; — selles asjas annab Eesti Kirjanduse ja Emakeele Seltsi poolt asutatud nimede-toimkond aja- ja asjakohast nõu. Siin tahan seletada ainult, kuidas nimede muutmise asja nendel tuleb ajada, kes seesuguse asja ajamise käiku ei tunne.

Nime muutmise palved saadetakse Riigikohtu Tsiviilosakonnale. Palves peab peale paluja nime, perekonna-nime ja elukoha ja oma riikkondsuse teadete ära tähendatud olema, missugust nime paluja omale senise nime asemele soovib, ja põhjused ette tooma, mis nime muutmist õigustavad. Nime muutmise põhjuste mõjuvuse ja uue nime lubatavuse üle otsustab Riigikohtus.

Kui nimemuutja abielus on, siis peab tema ka oma abikaasa nõusolemise ette panema; on tal lapsi ehk lapsendid (kasulapsi), kes üle 18 aasta vanad on, siis peab ka nende nõusolemine ette pandama, muidu ei ulata nime muutmise sääraste laste kohta, kuna aga need lapsed, kes lõpuliikudeks kohtu otsuse tegemise päevaks alla 18 aasta vanad on, iseenesest ka oma vanemate uue nime omale pärivad.

Palve ehk sooviavalduse juurde peab perekonna-tunnistused ehk väljakirjutused kiriku- ja kogukonnanraamatutest ehk uuesti loodud perekonna-registri asutuse raamatutest ette pandama. Nendest peab näha olema, missugust nimekuju paluja perekonna-seisu ametlikkudes dokumentides on kannud, kunas ja kust ta on sündinud ning missuguse kiriku ehk asutuse raamatutes tema sündimine sisse on kantud, kas ta vallaline on või abielus, kellega, kunas ja kus laulatatud, ja kas temal lapsi ehk lapsendid (kasulapsi) on, kes ja kui vanad nad

on, ning ka missugustesse, koguduseraamatutesse need juhtumised on sisse kantud. Kogukonna tunnistus peab ühtlasi paluja Eesti Vabariigi riikkondsust tõestama, sest meie kohus võib ainult Eesti kodanikkudele nimede muutmist lubada. Kõige soovitam on, et need tunnistused kohtule väljavõtete ehk ärakirjade näol vastavatest raamatutest ettepeandaks, sest et seesugusel korral saab kõige rohkem võimalikkude eksituste eest hoida; uue nime andmise tagajärjel peab pärast neisamamus kiriku, kogukonna ehk registri ameti raamatutes vanade nimede juures vastav tähendus tehtama; uue nime võivad need ametikohad ainult selle nime asemele sisse kanda, mis kohtuotsuses on tähendatud ja kui see raamatu andmetega kokku käib. Niipea kui vähemgi kahtlus tekib, missuguse isiku perekonnanime on lubatud muuta, siis ei tohi ametiasutus asja oma pead lahendada. Riiklistes ja erahuvides, näit. väeteenistuse, kuritegijate jälgimise, pärimise asjus jne. peab perekonna-registrid karvapealt peetama, et isikute ja nende perekondlikkude vahelkordade ja sidemete üle selgust oleks ja võimalik oleks kergesti igal ajal selgust saada aastakümnete ja -sadade järele. Sellepärast ei ole sündimiste, abielude ja suremiste sissekandmine nendesse raamatutesse vaba talitus, mida keegi oma meelevalda järele võib teha või tegemata jätta, vaid on tarvilik kohus, mis peab sunduslikult täidetama; vastavalt peavad ka nime muudatused nendes raamatutes ära tähendatama kõige suurema ettevaatlikkusega ja piinlikkusega, ja kõik ettevaatuse-abinõud tarvitusele võetama, et nime muutus, mis teatava isiku kohta on otsustatud ja lubatud, perekonna-raamatutes mitte ära tähendatama ei jääks, teiselt poolt aga ka mitte kogemata teise sellesama ehk

ligilähevalt sama moodi kõlava nime-
lise isiku kohta sisse ei kantaks.

Kui Riigikohus nime muutmise soo-
viavalduse lugupeetavaks ja ettepan-
dud uue nime vastuvõetavaks loeb,
siis kuulutab ta selle Riigi Teatajas välja,
mille järele huvitatud isikutel õigus
on nime muutmise vastu protesti aval-
dada kolme kuu jooksul. Pärast seda
otsustab kohus lõpulikult, kas nime
muutmist lubada või protestide taga-
järjel tagasi lükata. On nime muut-
mine lubatud, siis kuulutatakse sellest
uuesti sooviavaldaja kulul Riigi Tea-
tajas ja kantakse sellekohased märku-
sed perekonna-raamatutesse ning isik-
tunnistustesse. Et meil perekonna-
registri raamatud kahel pool olemas,
kogukonna-valitsuses ja kohaliku usu-
koguduse kiriku juures, ja peale selle
viimase raamatu ära kirjad konsistoo-
riumis hoitakse, uuemal ajal nende
asemel registriamet on avatud nende
jaoks, kes usutunnistuste koguduste
juurde ei kuulu, siis tuleb segaduste
ära hoidmiseks kõigis neis kohtades
nimede muutmised sisse kanda ja nen-
dele kohtuotsuse ära kirjad saata, nii-
sama ka politseile, kes isikutunnistu-
ses ja küll ka muidu oma raamatutes
(elanikkude nimekirjas) vastava mär-
kuse teeb.

Riigikohtule antavad palvekirjad
käivad maksva seaduse järele 6-mar-
galise tempelmaksu alla, õpetajate ja
kogukondade tunnistused ja väljakir-
jutused 10-margalise tempelmaksu alla.
Kuulutamine Riigi Teatajas maksab
50 marka korra pealt. Otsuse ära kiri
maksab 12 marka.

Ka kogukonna, õpetaja, konsistoo-
riumi ehk registriameti jaoks valmis-
tatavate ära kirjade kulud kannab pa-
luja; nii siis tuleb temal harilikult
viie ära kirja eest 60 marka maksta.

Asutused peavad märkuste sisse-
kandmise üle Riigikohtule teatama,

missuguse kirjavahetuse postikulud ka
nime muutja kannab, kuna riigi poolt
selleks nendele asutustele mingid sum-
masid ei ole avatud.

Senist kuulutusemaksu ja ära kir-
jade kulude taksi silmas pidades lähe-
vad nime muutmise kulud Riigikohtus
ligikaudu 200 marga ümber maksma;
sinna juurde tulevad kulud, mis kel-
lelgi kanda on õpetajalt ja kogukonna-
valitsusest nõutavate ära kirjade ja tun-
nistuste muretsemise tarvis perekon-
na-registritest.

Asja hõlbustamiseks ja üleliigse
kirjavahetuse ära hoidmiseks, mis ka
veel sellest tekib, et eraisikud harva
kunagi õigel viisil tempelmaksu ja muid
kulusid juurde lisavad, ja antavate
paberite arv kord suurem, kord vähem
on, võtab Riigikohtu Tsiviilosakond,
kellele perekonnanime muutmise asjad
alluvad, palujatelt asja alguses kulude
arvel kindla summa sisse, viimisel ajal
200 marka, ja nõuab asja lõpul puu-
duva summa juurde ehk annab üle jää-
nud osa tagasi.

Nii siis, lõpu-kokkuvõttes on pere-
konnanimede muutmisel tarvis Riigi-
kohtu tsiviil-osakonda saata:

1) Palvekiri sooviavaldaja aadressi,
perekondliku seisu, perekonna koos-
seisu, uue nime äratähendamise, ning
sooviavaldaja abikaasa ning üle 18
aasta vanuste laste nõusoleku avaldu-
sega; palvekirjal ja nõusoleku tunnis-
tustel olgu 6-margalised tempelmargid
peal.

2) Õpetaja ja kogukonnavalitsuse
ehk registriameti väljakirjutused pere-
konna raamatutest paluja perekondliku
seisu üle, kus ja kunas sündinud, ku-
nas ja kellega abiellu astunud, niisama
kes ta lapsed ehk lapsedid (kasulap-
sed) on, ning kus raamatutes need
perekondlikud juhtumised üles on tä-

hendatud. Kogukonna tunnistusest peab ka paluja Eesti riikkondsus näha olema, — muidu võidakse selle tõendamist veel iseäraldi nõuda.

3) Kulude arvel 200 marka.
K. P.

Tsiviilkohtu-seadustiku oskussõnad.

(Järg).

H.

Надбавка (при публичныхъ торгахъ)
— ülepakkumine, -pake (-kke)

наддача = надбавка

наемъ — üür; нанимать — üürima;
отдавать въ наѣмы — üuritama¹⁾,
üürile andma; наниматель —
üürija, üürnik; отдающий въ наѣмы
— üuritaja, üürileandja

наличность — olem (-mi)²⁾

нарядъ — töökind, valvekord; töö-
salk, valvesalk

населять — rahvastama

наслѣдственная аренда — põline rent

наслѣдство — pärandis, pärus³⁾;
оставлять въ наслѣдство — päran-
dama; оставление въ наслѣдство
— pärandamine, pärandus; наслѣ-
довать — pärima; наслѣдование
— pärimine, -mus; наслѣдодатель
— pärandaja; наслѣдникъ — pärija

натурализация — (Naturalisation, Ein-
bürgerung) — riikkondamine, -konne
(-de), riikkondumine, -mus; при-
нимать въ число гражданъ — (natu-
ralisieren, einbürgern) — riikkon-
dama; вступить въ число гражданъ
(sich einbürgern) — riikkonduma
находка (der Fund) — leid (om. leiu);
награда за находку — leidis;
нахождение (das Finden) — leid-
mine, leie (-de)

находчивость — leidlikkus

находчивый — leidlik

націоналізація, націоналізувати
(Nationalisation, nationalisieren, ein-
bürgern) — 1) vaata натурализа-
ція, натуралізувати; 2) Verstaat-
lichung) — riigistamine, -stus, riig-
istumine, -mus; (verstaatlichen)

riigistama; націоналізуватись
(sich verstaatlichen) — riigistuma

начальство — ülem, ülemad, ülemik

невнимание — tähelepanematus

недвижимое имущество — kinnisvara

недвижимость (Unbeweglichkeit) —
liikumatus; (unbewegliches Vermö-
gen, Immobil) — kinnistu⁴⁾

недоимки — maksmatis⁵⁾

недостатокъ (физический и душевный,
Defekt) — keha (-line) ja hinge
(-line) vigus⁶⁾; (Minderwertigkeit)
— parakus; (minderwertig) —
parakas

недостаточность — nappus

недугъ — vigus

недѣйствительность (Unwirksamkeit)
— toimitus; Ungültigkeit — maksvu-
setus; дѣйствительность (Wirksam-
keit) — toimivus; (Gültigkeit) —
maksvus

недѣйствительный (unwirksam) —
toimitu; дѣйствительный (gültig)
— maksev; объявлять недѣйстви-
тельнымъ (für ungültig, nichtig
erklären) — tunnustada maksvu-
setuks

недѣйствующий (законъ, nichtwirken-
des Gesetz) — mitte toimiv, toi-
mivusetu (seadus); дѣйствующий
(wirkend) — toimiv

незаконнорожденный — vallaslaps⁷⁾,
законнорожденный — abielulaps

незаконмѣрность — seaduspäramus;
законмѣрность — seaduspärasus

незаконмѣрный — seaduspäramu;
законмѣрный — seaduspärame

неизбѣраемость — valitamatus; избѣ-
раемость — valitavus

неизбрание (мѣста пребыванія) —
valimatus; избрание — valimine, -mus

неимущество — varatus
 неимущий — varatu
 ненормальность — ebanormsus, norm-
 susetus
 ненормальный — ebanormis, norm-
 susetu
 необходимость — ainulikkus
 неопределенно (unbestimmt) — eba-
 piirsalt, ebamääraselt
 неопределенность (Unbestimmtheit) —
 ebaapiirsus
 неопределенный (unbestimmt) — eba-
 piiris, ebamäärane
 неопределимость — piirdumatus
 неопределимый — piirdumatu
 неполнота (закона) — (seaduse)
 täiusetus
 непослѣдовательно — järjepärata
 непослѣдовательность — järjepäratus
 непослѣдовательный — järjepäratu
 неправильность — korrapäratus, vil-
 dakus
 неправильный — korrapäratu, vildak
 несоблюдение (требований закона) —
 (seaduse nõuete) järgimatus; не
 соблюдать закона — ei järginud⁸⁾
 seadust
 не состояться — mitte toimuma;
 несостоящиеся, несостоявшиеся
 торги — toimumatu, mittetoimu-
 nud väljarake (-pakke)
 неуплата — maksmatus
 неясность (закона) — (seaduse) sel-
 gusetus
 новация — uuestamine, uuestus⁹⁾
 норма — norm
 нормально — normsalt
 нормальный — normis (-msa)¹¹⁾
 нормировать — normama¹⁰⁾
 нотариальный акт — notarakt
 нотариальный порядок — notarkord
 нотариусъ — notar

0.

Облагать — koormama
 обложение — koormamine, koormus;
 koormis¹²⁾; предметъ обложения

— koormusaine; объектъ обложения
 — koormuse alis¹³⁾
 обоснование — põhjendamine, ndus
 обосновывать — põhjendada
 образец (Muster) — näidis¹²⁾
 образность — kujukus
 образный — kujukas
 оброкъ (Grundzins) — kruntrunt
 общать — ühistama¹⁴⁾; общаться
 — ühistuma
 общение — ühistamine, -stus, ühis-
 tumine, -mus
 общий — ühine; общее имущество
 — ühine vara; общий порядок —
 üldkord; общий смыслъ закона —
 seaduse üldmõiste
 общность — ühisus; общность иму-
 щества — vara ühisus
 обычай (Gewohnheit) — tava (-va),¹⁵⁾
 pruuk; (Sitte) — komme
 обычное право (Gewohnheitsrecht) —
 tavaõigus; (Sittengeschichte) —
 komme-ajalugu
 обычный — tavaline
 обязанность (Pflicht) — kohus (-se)
 обязательность — sunduslikkus, sidu-
 vus, kohustavus
 обязательный — sunduslik, siduv,
 kohustav
 обязательство — kohustis¹⁶⁾
 обязывание — kohustamine, -stus,
 kohustumine, -mus
 обязывать — kohustama; обязы-
 ваться — kohustuma
 окладъ (Etat) määr¹⁷⁾
 окладъ содержания — määrpalk
 окончательное рѣшение, определение
 — lõppotsus, lõppmäärus
 опаздывать — viibima
 опоздание — viibimine, viive (om.
 viibe)
 операция (суммами) — tehtimine,
 tehe (-hte)
 оперировать (денежными суммами)
 — tehtima (tehin)
 опечатание имущества — vara pit-
 serdamine, -dus

опечатывать имущество — vara
pitserdama
описательно (umschreibend) — rin-
gamisi, ringavalt
описывать (beschreiben) — kirjel-
dama; другими словами (umschrei-
ben) — ringama¹⁸⁾
опись (Verzeichnis) loetelu¹⁹⁾
оплачивание, оплата — maksutamine,
-tus, maksutumine, -mus
оплачивать — maksutama²⁰⁾; опла-
чиваться — maksutama
оппозиция — vastasrind, vastlus
оппониование — vastlemine
оппонировать — vastlema²¹⁾
опредѣление (Definition) — piiring²²⁾
опредѣление съ точностью (Präzision)
— täpsustamine, -stus
опредѣленно (bestimmt) — piirsalt
опредѣленность (Bestimmtheit) —
piirsus
опредѣленный (bestimmt) — piiris
(-rsa)²³⁾
опредѣлимость (Bestimmbarkeit) —
piirduvus
опредѣлимый — piirduv
опредѣлять (definieren) — piirima
опредѣлять съ точностью (präzisieren)
— täpsustama
опровергать (widerlegen) — väärama
опровергаться — väär(d)uma
опровержение (Widerlegung) — vää-
gamine, vääre (-rde), väärang,
väär(d)umine, väärdumus
оптовая торговля (Grosshandel) —
suurkauplus
организация — raking
организмъ — elustik, organism
организовывание — rakkimine, -mus
организовывать — rakkima²⁴⁾
организовываться — rakkuma
особенность — iseärasus²⁵⁾
оставлять безъ движенія — käiketa
jätma²⁶⁾
оставлять безъ послѣдствій — taga-
järjeta jätma

оставлять безъ уваженія — tähele
panemata jätma
отвлекать отъ занятій — tõken-
dama töös
отвлекаться отъ занятій — tõken-
duma töös
отвлечение отъ занятій — tõkenda-
mine töös, tõkendus töös, tõötõ-
kendus, tõkendumine töös, töö-
tõkendumus
отказъ (Legat) — annak (-ku)
отказъ въ искѣ, просьбѣ — nõude
ärgamine, — ärang, ärumine, ärung
отказъ долга, квартиры кому —
kellegi võla, korteri ärang
отказывать въ искѣ, просьбѣ —
ärama²⁷⁾ nõuet, palvet
отказываться въ удовлетвореніи иска
— äruma nõuderahuldusest
отказывать кому въ квартирѣ, долгѣ
(kündigen) — ärama kellelegi kor-
terit, võlga
открывать (öffnen) — avama; (ent-
decken) — avastama²⁸⁾
открываться (sich öffnen)—avuma²⁹⁾;
(sich entdecken) — avastuma
открытие (Öffnung) — avamine, ave,
avumine, -mus; (Entdeckung) —
avastamine, -stus, avastumine, -mus
отмѣна рѣшенія — otsuse tühjamine,
tühje, -jumine, -mus
отмѣнять (рѣшеніе) — (otsust) tüh-
jama³⁰⁾; отмѣняться — tühjuma
относить къ дѣлу (beziehen auf
etwas)—suhtima³¹⁾ (suhin) asjasse
относиться къ дѣлу (sich beziehen
auf etwas) — suhtuma asjasse
отношеніе (Beziehung) — suhe (suhte)
отрекать (отъ наслѣдства) — (päran-
disest) loovutama
отрекаться — loobuma
отречение — loovutamine, -tus, loo-
bumine, -mus
отрицать — eitama
отсудить — ära mõistma
отсужденіе—äramõistmine, -mõist(-tu)

отчетность — aruandmine aruande-
kohustus
отчетъ — aruanne; представление
отчета — aruandmine
охранение имущества — vara säilita-
mine, -tus, alalhoidmine, -hoid (-u),
alalhoidumine, -umus, säilimine, säile
охранять (наследство) — alalhoidma,
säilitama
охраняться — alal hoiduma, säi-
lima³²); имущество охраняется
— vara hoidub alal, säilib
очередь — järjekord; исключить изъ
очередн — järjekorrast eraldama
(Järgneb).

Seletused eelseisva oskussõnastiku juurde.

1) üürima, üüritama — on tingimata tarvilik kindlat vahet teha üürilevõtmise ja üürileandmise vahel; et rahvakeel seda vahet tänini pole teinud, siis oleks kohane see vahe uue tuletise „üüritama“ appivõtmise teel kinnistada. Nii siis üürima — üürile võtma, üüritama — üürile andma.

2) olem — on selsamal kombel tuletatud sõnast olema, nagu näit. sõnast kandma — kandam, valama — valem.

3) pärandis — tähendaks vara, mis keegi pärandab, s. o. kellelegi pärida annab, pärus — vara, mis keegi pärib, s. o. enesele osaks saab.

4) kinnistu — uus, soomekeelse vastava sõna „kiinteisto“ eeskujul moodustatud tuletis senise „liikumata varanduse“ asemele. Vt. lähemalt s. a. „Õiguse“ nr. 2. sõnadeosa 17. ja 18. seletus.

5) maksmat is — tuletusliide is avaldab midagi konkreetset, teosaadust, tehtust; seega tähendaks maksmatis — seda osa, mis on maksmata.

6) vigus — tuletis tüvest viga liite us abil, mis olu, seisukorda väljendab; seesugusel teel on meil rahvakeel palju sõnu arendanud: haigus, õigus, suurus, rumalus jne.

7) vallaslaps — vt. s. a. „Õiguse“ nr. 2, seletus 10.

8) järgima — millegi järgi minema, käima, tegema.

9) uuestama — uueks tegema.

10) normama — tuletatud selsamal kombel sõnast „norm“, nagu näit. tormama sõnast „torm“.

11) normis, normsa — on arendatud „tähtis, tähtsa“ ja teiste sarnaste sõnade eeskujul.

12) koormis — on see asi, aine, mis kellelegi on peale koormatud; samuti oleks näidis — asi, mis näitamiseks olemas.

13) koormusaine, koormuse alis — kuna esimene avaldus võetavat maksu tähendab, tuleb koormuse alise all seda varandust mõista, mille pealt seda maksu („ainet“) võetakse.

14) ühistama — ühiseks tegema.

15) taba, tava — unustusesse väibunud eesti sõna, millest meil tarvitusel omadussõna „tavaline“.

16) kohustis — asi, ülesanne, mis kellelegi on kohustav.

17) määrir — sõnast määrama.

18) ringama — ringkäikusid tegema, ümberringi käima.

19) loetelu (Soome keeli luettelo) — on tuletis sõnast „lugema“.

20) maksutama — maksuga varustama. Vrdl. kasutama, tülitama jne.

21) vastlema — korduvalt, visalt vastu panema, vastu olema.

22) piiring — üks tegevusväljendus piirimisest, s. o. piiridesse eraldamisest. Sedasama laadi sõnasünnitised on näit. ka valang, tõuseng, lahing.

23) piiris, piirsa — on arendatud sõnast „piir“ sel kombel, kui tähtis — tähtsa, jõudus — jõudsa, täppis — täpsa jne. sõnadest „täht“, „jõud“, „täpp“ jne.

24) rakkima — on tuletis sõnast „rake“ (ütlustes „rakkesse panema“, „rakedama“ jne.), millele tüves kaasa võiks heliseda veel sõna „rakk“ (Zelle, клетка), kui teatav ehitusüksus.

25) iseärasus — arendatud sõnast „iseärane“; sõnast „iseäraline“ või „iseäralik“ saaksime samaväärse nimisõna „iseäralisus“ või „iseäralikkus“, mis kuju poolest aga mõlemad liiga pikaleveninud oleksid; praegu tarvitusel olev sõnakuju „iseäraldus“ ei ole tuletusliselt laitmatu.

26) käiketa jätma — on oma alguse saanud ajasõnalise väljendusvarjundiga nimisõnast „käige — käike“ (nagu tõuge — tõuke).

27) ä r a m a — tüveks on „ära“; nii siis selle uussõna tähendus: ära ütlema, lahti ütlema, üles ütlema. Neid võõrapäraseid kokkupandud ajasõna-vorme ongi tänini hädasunnil tarvitatud.

28) a v a s t a m a — avaseks, s. o. avatuks tegema, „üles leidma“; peabki ju sõna „entdecken — открывать“ seda väljendama, et teatav asi, aine iseenesest juba olemas oli, aga ta ainult veel avalikuks, avaseks polnud tehtud.

29) a v u m a — oleks järjekindlam refleksiivne vaste ajasõnale „avama“ kui „avanema“ milles silp „ne“ hoopis asjata esineb.

30) t ü h j a m a — tühjaks tegema, ümber lükkama.

31) s u h t i m a — eestipäraselt tuletatud transitiiiv hiljutisest soomekeelsest laenust „suhde=suhe“.

32) sä i l i m a — oma kujulüheduse poolest tarvitamiseks soovitatav soome laen, sisuliselt sama, mis eesti „alal hoidma“.

Kirjanduse ülevaade.

Esiisade enneajalooline õigus. A. Kruusberg.
„Postimehe trükk Tartus 1920.

Eessõnas seletab autor, et kõne all olev kirjatöö tahab olla „ainult tagasihoidlikult pakutud pärjake meie lähema mineviku vainult“, kuna pealkiri aga „enneajalooline õigus“ kõige kaugema mineviku, halli muinasaja õiguse käsitlemist laseb oodata. Kumbki autori poolt antud definitsioon ei ole tema töö kohta tabav. Mitte ainult lähemast, vaid ka kaugemast minevikust on autor ülestähendusi, mis eestlaste juures mehe ja naise ning vanemate ja laste vahekorda puutuvad, virgasti kogunud ja grupperinud, ja selles seisabki nende ridade kirjutaja arvates Kruusbergi töö peatähtsus. Nende andmete varal katsub Kruusberg ajaloost valgustamata Eesti muinasaega tungida ja tolleaegset kombeõigust uuesti kokku seada, üles chitada ehk — nagu autor ise ütleb — „restaureerida“. Selle juures

on autor valmis sheemadega opercerinud ja nende varal Eesti sotsiaalse elu nähtusi seletada püüdnud.

Teatavasti vaidlevad inimsoo sotsiaalse olukorra uurijate seas kaks õpetlaste rühma selle üle, missugune oli esialgne vahekord mehe ja naise vahel. Ühed nende seas (Bachofen, Hellwald, Reitzenstein) arvavad, praeguste metsrahvaste juures toimepandud uurimiste ja mõnede vanemast ajast ülestähendatud märkuste põhjal, et esialgses inimkonnas kõik teatava rahva ehk suguharu naised ka kõikide sama suguharu ehk rahva meestele suguliselt vabalt tarvitada olid ehk pidid olema. Seda oletatud esialgset arenemisjärku nimetavad õpetlased hetärismiks ehk agaamiaks (abielluta olekuks), millest aja jooksul abiellu ühe mehe ja naise vahel välja kujunes. Teised (Starcke, Westermarck, Peschel) tõendavad aga, et ainuabiellu (monogaamia) mehe ja naise vahel algeline nähtus on, mille kõrval mõnel pool ajuti ka polügaamia (mitmete naiste ja meeste pidamine) ja hetärism kui normaaloludest kõrvale kaldumine ette võivad tulla.

Autor on esimese rühma hetärismi väite omaks võtnud ja otsib Eesti pulmade, pidustuste ning noorrahva omavahelise läbikäimise kommetes hetärismi jälgi. Siinjuures näeb autor igas sugulise lodevuse avalduses hetärismi jäänuseid. Autor unustab aga ära, et sugulise kire rahuldumist jootudel ja pidudel, millest ta Russow'i, Petri ja Holzmayer'i järele jutustab, kui ka tänapäevani kestnud ehalkäimise kommet mitte vana aja hetärismiga ei saa võrrelda. Hetärism oli kõige päält kohustus, teatava suguharu naisterahvaste kohustus kõikide oma suguharu meesterahvaste sugulise iha rahuldamiseks. Niisugusest kohustusest võib praegusel ajal ainult veel abiellurahva vahel juttu olla, kuna kõik muu

suguline läbikäimine vaba valiku järele sünnib, vaba andumine on, nagu see ka nüüd, kus pärisorjus kadunud ja individualism kõrgemale tipule on viidud, teisiti olla ei või. Küll aga ähvardab kommunism selle poolest naistele hetärismi kohustusi peale panna, nagu praeguselt Venemaalt tulnud teated oletada lasevad. Ka Saaremaa pulmades ettetulnud nooriku julgustamise kombest oleks vahest enneaegne hetärismi järeldada. Siin on meil enim vahest naiivse sümbolilise toimetusega nooriku sigivuse tõstmiseks tegemist, kui julgustajate muinasaegse õigusega sugulise akti peale noore naise kallal, seda enam, et säärast julgustamist sigivuse tõstmise mõttes ka mujal tunti, nagu vanas Roomas, kus mõrjsja meesjumala Priapuse hiiglasuguorgani otsa tõsteti (Schrader: Indogermanen, p. 84 a.) Ka laste asetamine mõrjsja voodisse tähendab noorikule sigivuse saavutamist.

Samuti võtab autor esimese öö õigust hetärism'i nähtusena. Lahtilõõmisel esialgsest sugulisest kommunismist, naisterahva üleminekul ühe mehe naiseks ja omanduseks makstud vanale korrale veel tribuuti, s. o. naine antud enne veel teistele tarvitada. Esialgu võinud see õigus suguharu kõigi meeste, hiljemini teatava ringkonna, mehe sugulaste, pulmaliste ja viimaks suguharu esindaja ehk ülema ja vägevama päralt olla. Kruusberg arvab, et meie rahvas selle õigusega juba vanast hallist ajast saadik tuttav oli, mispärast selle õiguse vastu, kui mõisnikud teda tarvitama hakkasid, meie vanemates rahvalauludes protesti ei leiduda. Tekib kahtlus, kas autor niiviisi esimese öö õiguse tekkimist õieti on tabanud. Mul näib jus primae noctis enim orjaperemehe õigusena kui hetärismi jäänusena. Olid ju vanasti orjad, iseäranis nais-

orjad, nende isandate sugulise meelevalda all. Seda vaadet kinnitab veel rohkem see asjaolu, et Balti mõisnikud seda õigust alles siis tarvitama hakkasid, kui rahvas ihu ja hingega nende oma, nende täieline ori oli.

Sugulaste vahelist abielu puudutades esitab autor tõenäolist arvamist, et sõnad „vend“ ja „õde“ mitte ainult suguluse sidemeid ei tähenda ega toonita, vaid vanaduseklassisid. Ühevanused kutsuvad end vastastikku vennaks ja õeks.

Ekslikult näeb autor küdiabielus (lewiraatis), et vend oma surnud venna lese naiseks pidi võtma, mitme mehe ja ühe naise abielu (polüandria) avaldust. Polüandriast võib ikka siis juttu olla, kui mitmed mehed ehk vennad oma eluajal korraga ühe naise abikaasateks on, kunagi aga mitte siis, kui lesk uuesti mehele läheb.

Üleüldse on autoril liig vähe kriitilist meelt nende õpetlaste oletuste ja vaadete vastu, kelle töid ta omale allikateks on tarvitanud. Nii kirjutab ta lhk 79. all ja 80 üleval: Rooma aadel nimetas ennast uhkusega isapoegadeks (patricii), kuna plebeide juures emaõigus maksis. See lause näib sõna-sõnalt võetud olevad Reitzensteinilt (Urgeschichte der Ehe, lhk. 40). Siin on Reitzenstein libastanud etimoloogilisel pinnal. Patricii ei tähenda mitte isapoegi selles mõttes, et nad vastandiks oleksid emapoegadele. Patres, s. o. isad, vanemad ei tähendanud mitte ainult lihast isa, vaid ka vanemat, päälikut, suguharu võimsamaid mehi. Patricii oleks seega — vanemast, võimsamast, aadeli perekonnast pärit olevad isikud, mitte aga isapojad. Pealegi ei ole Rooma plebs'i juures keegi peale Reitzenstein'i emaõigust oletanud. Täiesti veider on nähtavasti autori enese konstrueeritud etimologia Sanskriti sõna: „putra“ üle,

mis poega tähendab. Sõna olla liidetud „put“ = põrgu ja tra = välja-tõmbamine, päästmine. Seega tähendaks poeg sanskriti keeles — põrgust päästja, kes isa hinge ohverdamisega sealt lunastab. Keeleteadus seab aga Sanskriti „putra“ ladina „putus“, „pubesiga“ ühte (Walde, Lat. etym. Wörterbuch) ja nende alg tähendus on „noor isane loom“.

Peale eessõna on autor raamatule veel lõpusõna kaasa annud, kus ta iseteadliselt seletab, et ta tühjade kätega ei tule ja et tal võrdlemismetoodi tarvitades korda läinud „meie esiisade kombeõiguse alalt mõndagi päevavalgele tuua ja üles seada.“ Ei saa salata, et Kruusberg usinalt materjali on kogunud ja et tal teatav eruditsioon muinaskommete ja õiguse alal ei puudu. „Võrdlemismetoodi“ oleks autor vähem ja kriitilisemalt võinud tarvitada. Pea kõiki raamatus esitatud meie vana kombeõiguse vahetordi mehe ja naise vahel on autor püüdnud hetärismi ja emaõiguse juurde tagasi viia, milledega aga kaugeltki kõiki neid nähtusi seletada ei saa. Jääme huvitusega ootama autori poolt lubatud järke meie riikliku elu, omandus- ja pärimisõiguse ning veritasu alalt.

—o.

Nuhtlusseaduse reform Itaalias.

Kuuldavasti on meil lähemas tulevikus Vene Uue Nuhtlusseaduse maksmapanemine ja, võib olla, ka osaline ümbertöötamine teoksil. Lootuse järele võime siis mõne aasta pärast astuda uue, ajakohase, oma nuhtlusseaduse eeltöödele. Sellepärast arvame, et huvituseta ei ole vaadelda neid põhimõtteid, mille alustel teistes Euroopa riikides uued nuhtlusseadused teoksil on.

Täiesti omapäraseks töötab saada uus Itaalia Nuhtlusseadus. Teatavasti maksab praegu Itaalias nuhtlusseadus 30. juunist 1889. a., mis on välja töötatud tolleaegse kohtuministri Zanardelli kava järele ja sisaldab eneses peaaesjalikult nõndanimetatud eklektilise kooli põhimõtteid, teostades sellega osalt klassikalise, osalt positiivse kooli teoreetilisi nõudeid. Silmapaistva iseärasusena selles seaduses võiks nimetada surmanuhtluse puudumist karitussüsteemis. Ehk nimetatud seadus Itaalia õigusmõistmises küll ühtluse löi (enne seda seadust oli Itaalias maksavad 3 nuhtlusseadust ühel ajal: Sardiinia oma 1859. a. ja 1861. a. ja Toskana nuhtlusseadus 1853. a.), ei rahuldanud tema klassikalist ega positiivset kooli ja nende koolide, iseäranis positiivse kooli esindajate pealekäimisel arenes välja mõte põhjalikku nuhtlusseaduse reformi ette võtta. Kuningliku dekreediga 14. septembrist 1919. asutati komisjon, kellele ülesandeks tehti uue nuhtlusseaduse kava välja töötada.

Iseenesest juba huvitav on selle komisjoni koosseis: juhatajaks on nimetatud Rooma ülikooli kriminaalõiguse professor Enrico Ferri, laiemalt tuntud kriminaalõiguse positiivse kooli juht, ja tema asetäitjaks mitte vähem tuntud Garofalo. Peale nimetatud isikute on selles komisjonis muude hulgas positiivse kooli esindajad Ottolenghi, Florian ja de Sanctis, eklektilise kooli esindaja Carnevale ja klassikalise kooli esindaja Stoppato. Juba sellest on näha, et komisjoni mõõduandvaks koosseisuks uuema voolu esindajad on.

Veel rohkem tähelepanemise-väärt on põhimõtted, mis eelnimetatud dekreet uue nuhtlusseaduse väljatöötamise aluseks seab. Need on: sotsiaalne kaitse ja kurjategija kardetavus. Nende põhimõtete ülesseadmisega eraldub sea-

duseandja põhjalikult klassikalise kooli nõuetest, millel aluseks oli kordasaadetud kuriteo tasuna kurjategija karistus. Viimane põhimõte on kõikide praegu maksvate nuhtlusseaduste alus, ja esimesena tahab Itaalia sellest loobuda, uusi aluseid vastu võttes.

Kuidas nimetatud põhimõtteid uues Itaalia nuhtlusseaduses kavatakse, teostada, seda kirjeldab Ferri järgmiselt*). Kõige esiteks tuleb muuta nuhtlusseaduse üldised normid, sest üldine osa on see, mis sotsiaalse kaitse-süsteemi kuriteo vastu üles seab. Vähem puudutatakse teist (iseäralist) nuhtlusseaduse osa, mis üksikute kuritegude koosseisud avaldab, sellepärast, et see osa täielisem on, klassikalise kooli õigusteadlase töö ja kohtupraktika tõttu. Üldises osas nõuab Ferri kõige esiteks vahetegemist harilikude ja poliitilis-sotsiaalsete kurjategijate vahel, välja minnes seisukohast, et kuigi viimased mingi kuriteo korda saadavad eksliku altruismi mõjul, siiski jääb nende tegevuse motiiviks altruism, mida teisiti tuleb hinnata, kui enam või vähem toorest egoismi. Sellepärast soovib Ferri poliitilis-sotsiaalsete kurjategijate karistuseks riigist väljasaatmist (exilium) ja aresti, viimast pikaajaliselt võetud, esimest karistust soovitades vähem kardetavate kurjategijate kohta, teist — raske-
matele.

Niisama leiab Ferri tarvilise olevat iseäralisi karistusi soovitada ajakirjandusliste kuritegude vastu võitlemiseks, arvesse võttes, et ka sellel alal sagedasti kuriteod altruistlikkudel motiividel korda saadetakse.

Ka leiab Ferri tarviliku olevat süüdivuse ulatust laiendada, välja minnes seisukohast, et isik kordasaadetud kuriteo eest igal juhtumisel seaduse

ees peab vastama, vaatamata vanaduse, sugu, vaimlise või muu seisukorra peale. Välja arvata tuleks ainult hädakaitse ja sarnased seisukorrad, mille kohta käiks „feci, sed jure feci“. Selles mõttes tuleks kohtunikul, asja harutates, tõeks teha: 1) et konkreetne tegu tõesti on juhtunud, 2) et selles teos nuhtlusseaduses ettenähtud kuriteo iseloom on ja 3) et kaebealune seda korda on saatnud. Kui need asjaolud kindlaks on tehtud, tuleks kohtunikul kaebealusele määrata karistuseks kas paranduse-ehk eraldamise-abinõu. Vaimuhaige kaebealune tuleks, näituseks, vastavasse haigemajasse paigutada. Üldiste parandus-abinõudena kurjategijatele soovib Ferri töömajasid ja põllutöö-asundusi.

Karistuse suurus tuleks kohtu poolt kindlaks määrata, kuid peaks jääma võimalus kurjategijat, kellest arvata võib, et paranduse-abinõu tema peale vastavalt on mõjunud, igal ajal enne karistuse tähtaega vabastada karistuse kandmisest.

Viimaks toonitab Ferri tungivat kriminaalkohtunikkude põhjalikuma ettevalmistuse tarvidust, sest see ei vastavat kuidagi uueaegsetele nõuetele. Ülikoolides tuleksid selle tõttu tulevaste kriminaalkohtunikkude valmistuseks sisse seada iseäralised psüholoogilised, kriminaalsotsioloogilised, statistilised, kohtuliku arstiteaduse ja uurimise tehnika kursused.

Need oleksid üldistes joontes põhimõtted, mille järele Itaalias nuhtlusseaduse reform kavatakse teostada.

Kõike kokkuvõttes peab tunnustama, et Itaalia uue nuhtlusseaduse väljatöötamine, kui uutele alustele asetatud töö, huvitavaks töötab kujuneda ja tähelepanelikult tuleb silmas pidada selle töö lõpetamist, maksmapanemist ja kriminalpoliitilisi tagajärgi.

K. Saarmann.

*) Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, XLI, 473 ja järgm.

Kohtute tegevus.

Kas maksumaksja võib, kui maks on Valla- ja maakonna-omavalitsuste sisetulekute j. n. e. kohta käiva Ajutise Seaduse (R. T. nr. 18/19—1920 „Sead. nr. 83) põhjal temale määratud, sellekohase vallanõukogu otsuse peale otsekohe Administratiiv-kohtusse kaevata?

Vastus eitav.

Tähendatud seaduses eneses (§ 57) on edasikaebuse kord ette nähtud ja sellepärast ei saa üleüldist administratiiv-kohtu korda tarvitusele võtta. Selle seaduse § 57. järele võib maksu maksja, kes vallanõukogu maksumääramisega rahul ei ole, 2 nädala jooksul, teatelehe kättesaamisest arvatud, kaebust tõsta sama vallanõukogu ees. Ainult nõukogu uue otsuse peale avaneb üleüldine kaebuse kord (§ 60). (R. Adm. t. nr. 264—1921.)*

Kas administratiiv-kohus võib teatavat tegevust, korraldust, otsust seadusevastaseks tunnistada, ilma et seda tegevust, korraldust, otsust muudaks ehk tühjaks?

Vastus eitav.

Adm. K. K. § 22. järele võib administratiiv-kohus otsustada: 1) protesti ehk kaebuse tagajärjeta jätta; 2) protesteeritud ehk kaevatud korraldusi, määrusi, otsusi ehk tegevust kas täielikult või osalt tühjaks tunnistada, tarvilisel korral ettekirjutades tühjaks-tunnistatud akti asemel uus korraldus, määrus ehk otsus välja anda, ehk uus tegevus ette võtta antud juhatuse järele; 3) ette kirjutada vastavale asutusele ehk ametnikule, kas teatud tegevus ette võtta ja täita, kui see talle seaduse ehk valitsusvõimu kohustava määruse läbi sunduslik, ehk kui seda paratamata tarvis on seadusliku korra ja kaebaja õiguste jaluleseadmiseks,

ehk jälle teatud tegevusest hoiduda ja loobuda, ja 4) ametnikku seaduses ettenähtud kordadel ametist tagandada; aga et administratiiv-kohus oma otsuse resolutiivses osas ainult konstateerida võiks, et teatud tegevus seadusevastane on, ilma et kaevatud otsusi ja korraldusi tarvis oleks tühjata ehk muuta, seda õigust Adm. k. korras ette nähtud ei ole. Järjekult ei kuulu prejuditsiaalküsimuste otsustamine administratiiv-kohtute võimkonda. (R. Adm. t. nr. 136—1920.)

Kes peab määrama rahukohtunikkude sekretääre ametisse ja sellest vabastama?

Vastus: Rahukohtunik ise.

See kord oli maksev Vene aegu. Senini ei ole teda muudetud ja meie Kohtuministerium andis juba algusest peale teada, et ametnikkude määramisel tuleb endistest sellekohastest Vene seadustest kinni pidada. (R. T. nr. 6—1918. a. lhk. 4.) (R. Adm. t. nr. 420—1921.)

Kirjavastused.

Lug. nr. 101. Kas vallamaksu maksjal valla liikmel on õigus vallavalitsuselt valla kulude ja tulude eelarvet nõuda, või on ta sunnitud ka ilma eelarveta maksma?

Küsitaval asjaolul ei ole maksude maksmise juures mingisugust tähtsust. Vallavalitsus ei ole kohustatud maksu-maksjale valla kulude ja tulude eelarvet kätte saatma.

Vastutav toimetaja — F. Karlson.

Väljaandja — Tartu Õlgusteadlaste Selts.

*) Riigikohtu administratiiv osakonna toimetis.